

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretinlu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romanii:

4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale
pentru fiesce care publicatiune
separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costâ 10 cr.

Comint'a Redactorului:

si

Cancelari'a Redactiunii:

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articole nefrancate nu se voru

decatu numai de corespun-

torii regulari ai „Federatiunii“

Articole tramisi si nepublicati se

voru arde.

Libertatea presei in Ungari'a constitu-

tiunale.

In 30 optovre, a. c. la 10 ore 30 min. dupa amedia-di

tramisu sub Nr. of. tel. 6586. depesi'a urmatoria, adre-

ta „Gazetoi Transilvaniei.“

„Scirea trista despre terirea autoriloru Pronun-

ciamentului la temnitia si darea in judecata a totu-

ru subscriitoriloru lui, misca aduncu pre Roma-

ni d'in Romani'a libera; ei li urédia inima, barbatia

si operarea caus ei nationale; suferintiele celoru

persecutati voru lua capetu, ele voru fi incoronate

cu triumfulu causei celei drepte. Sê traiesca auton-

omia si independint'a constitutiunale a Transilvaniei!

More sempiterna celoru ce suferu pentru aceste-a!

A. P. Ilarianu, — Vasiliu Maniu, — adv. Patriciu, —

Mihali, — I. Fauru, — Olteanu, — Varonu, — Caianu,

Patricu, — Stoianu, — Tacitu, — Precupu, — Crisanu,

Bageru, — Mironu, — Testeu, — Oresianu, — Bratescu,

Maniu, — Muntenescu, — Silvanu, — Andreasiu, — Ma-

ne, — Tudoru, — Moceanu, — Crainicu, — Popdanu, —

Magoe, — Chotianu, — Blasianu, — Cetatianu, — Roma-

scu, — Stinghea, — Carbaneanu, — Asente, — Ratiu, —

Acovanu, — Martianu, — Strembu, — Comsi'a, — Droci

(ambii), — Corviniu (ambii), — Frumosu, — Vanci'a, — Io-

scu, — Orghidanu, — Bogdanu, — Dorci'a.“ — Afara de

cesti-a au mai urmatu 136 de subscrieri.

Pre catu avemu onorea d'a cunosce pre cei sub-

scrieri, sunt toti romani transilvaneni, si credemu ca

cei 136 inca sunt totu ardeleni, prin urmare cei in-

teresati mai de aproape pentru autonomi'a si nede-

pendint'a constitutiunale a Transilvaniei nu se pote

denega dice ca confratii nostri romani d'in Romani'a

libera agitedia si atftia spiretele romaniloru d'in

Austri'a si in parte a celoru d'in Transilvani'a; cu

tote aceste si cu tote ca depesi'a nu continea nemica

ce ar' isbi in legile statului de noubotezatu „austro-

magiaru“ domnii situatiunei aflara pretestulu plausi-

bile ca depesi'a lovesce intru integritatea statului un-

gurescu, si o confiscara la Brasieiu.

Acestu pretestu de „intregetate a statului un-

gurescu“ seu a Coronei lui Stefanu, pre care magia-

ri (a fâra de protestanti) lu porelescu de santu, ni-

se arunca si noe nu numai candu aperâmu auton-

omi'a Transilvaniei ci chiaru si atunci candu pretin-

demu recunoscerea drepturiloru nostre nationale, —

pretestatulu argumentu inse este tocitu, nu-lu mai

credu neci coplii, ba insi-si magiarii cei cu minte

ridu de câte ori se intempla a se provoca la elu, câ-

ci lumea scie bine ca nimene nu pretinde ruperea

Transilvaniei de câtra monarci'a austro-magiara ci

pretinde ca sê aiba *autonomi'a si independint'a sa con-*

stitutiunale precum au avutu-o totudeaun'a, era daca

se vede necesitatea unei *uniuni mai strinse* decâtu fu-

sesse cea pure personale innainte de 1848, atunci acea

uniune sê se faca intru interesulu ambeloru tiere

cu invoierea toturoru locuitoriloru Transilvaniei, dar

mai vertosu a Romaniloru ca cei mai vechi si cei

mai numerosi locuitori ai acelei tiere, era nu unilate-

ralminte ca la 1848 si precum se intentionedia acum,

câ-ci atunci numele celu sublime de „Uniune“ care-

le nu insemna alta ce-va decâtu „Federatiune“ se

degradadia, se batjocuresce si se preface in sila, fortia

bruta, sclavagiu.

Procesele de presa, cari s'au intentatu diurnalu-

lu nostru, inca n'au altu temeiu, decâtu acelu prete-

stu futile ca aru fi agitatu in contr'a intregetatii sta-

talului, dar acêsta asertiune este falsa, este o apucatura

silnica, este palmuirea adeverului, este sil'a si forti'a

bruta, carea o intrebutiedia tirani'a in contr'a ce-

loru mai debili la potere fisica, dar mai tari la dre-

ptu si dereptate. — Omenii guvernului trebuie sê

sentiesca nepotint'a loru morale fatia cu cestiunea

Uniunii si fatia cu procesele intentate cu nedreptulu

in contr'a „Federatiunii“ si in contr'a Subscriitori-

loru Pronunciamentului, câ-ci nu gasescu altu argu-

mentu decâtu pretestulu intregetatii statului, ceea ce

nimene nu o ataca, dar trebuie sê sentiesca ei tota

slabitiunea loru acum candu, siliti a esî in fati'a lu-

mei cu peteculu de articlu de lege in privint'a des-

legarii si regularii finale a cestiunii de „Uniune“, re-

unoscu ei insi-si in fapta ca Uniunea nu e inca des-

legata, nu e fapta implinita neci macaru d'in pun-

ctulu loru de legalitate, atâtu mai putienu d'in alu

nostru, si câ prin urmare ca cestiune deschisa este

obnosia la desbateri, discussiuni, etc.

Cestiunea „Uniunii“, si preste totu natiunea

romana este inse calulu celu de bataia alu politice

Dlui Beust, numai ca sê duca pre magiarii acolo

unde voiesce, ceea ce pana acum i-au sucesu de mi-

nune, noi scimnu inse câ Dl Beust urmedia alta poli-

tica la Bucuresci, chiaru si famosulu articulu „Ro-

mani'a si Ungari'a“ publicatu mai de una-di in foi'a

guvernamentale „Pesti Napló“ s'au stracoratu d'in

cabinetulu Dlui Beust, era alarmulu ce l'a facutu

Dsa in siedint'a comisiunii senatului imp., in care

se desbatea cestiunea proiectului de lege a supr'a

armatei si unde dîsesse necalitele cuvinte a supr'a

Romaniei libere, asemanandu-o cu unu mare arsenalu,

au fostu numai unu alarmu falsu dar bine socotitu,

inse indata ce si-au ajunsu scopulu, grabi a deminti

prin D. Eder (consululu sêu generalu in Bucuresci),

sustienendu câ nu ar' fi vorbitu de arsenalu si câ

n'ar' fi numitu Romani'a, d'in contra asecurâ cabi-

netulu Romaniei de sentimintele-si amicabile si de

buna vecinetate.

Barbatii de statu ai Ungariei au invetiatu di-

plomatia, buna rea cum o sciu de la maestrii

sêi d'in Vien'a, dar se pare câ n'au agerimeu

de a petrunde mai adancu in secretele dlui Beust,

sêu mai bine intru ale celoru-a, alu caroru instru-

mentu abile este D. Beust. Barbatii de statu ai Un-

riei aru trebuî sê meditedie seriosu asupr'a celoru in-

template in cursu de 20 de ani, sê reflectedie macaru

unadata la acea impregiuranc, câ celu ce au realizatu

si representedia sistemulu inaugurat, sistemulu dua-

lismului, carele numai prin sila se sustiene, *l'au creatu*

unu strainu, si câ acestu strainu mane poimane dela-

turatu si-va lua catrafusele pre ici incolu precum a

venitu, ducandu cu sine sistemulu legatu de person'a

sa, era cei ce voru urmâ si-voru spelâ manile si voru

dice câ sunt curati de peccatulu dlui Beust. Inca un'a

data, barbatii de statu ai Magiariloru deschida-si

ochii de tempuriu pentru ca sê nu ajute a se compro-

mite viitoriulu natinii magiare.

Câtu pentru noi, vomu sustienè parerile nostre

atâtu in cestiunea „Uniunii“ câtu si a „natiionali-

tatii“ si le vomu aperâ prin tote mediulocele legali

cari ni-le dâ constitutiunea, pentru câ credemu a

servi caus'a comuna a patriei comune si a duoru ele-

minte a le caroru interese in orientulu Europei sunt

atâtu de strinsu unite, încâtu numai cei orbiti de pa-

time potu ca sê lucre sêu d'intr'o parte sêu d'in alt'a

spre slabirea celei-l-alte.

Pentru convingerea nostra suntemu gat'a a si

suferi; urmârile si viitoriulu nu prea indepartatu spe-

râmu câ ni voru da dreptu. Cu asta cale avemu a

incunoscint'a pre cetitorii nostri, câ guvernulu magiaru

in locu de a lua alta cale fatia cu noi Romanii, urme-

dia cu persecutârile in contr'a celoru ce au subscrisu

„Pronunciamentulu.“ Cercetarea speciale s'au si ince-

putu la Blasiu inca in lun'a optovre, — era in con-

tr'a nostra, in urmare proceselor ce ni s'au inten-

tatu, in 7. Dec. a. c. cal. nou, se va tienè pertratara

la curtea juratiloru d'in Pest'a. In Nr. viitoriu vomu

publicâ intregu cuprinsulu actului acuatoriu, carele

e basatu era si era pre intregetatea statului neatacatu

de nimene. Precum suntemu informati, totu acea acu-

satiune se face si Pronunciamentistiloru. Dreptate'a

n'au peritu inca!

Independint'a constitutiunale a Transil-

vaniei *).

II.

Èta cum erau eschisi romanii de la tote prin

legea tierci. De abie s'ar' potè crede un'a ca acêst'a,

atâtu este lucrulu de cutezatoriu pentru o minoritate

de venetici atâtu de neinsemnata la numeru, si atâtu

de rusinatoriu pentru mostenii tierci, pentru romani,

cari se gasescu intr'o majoritate absoluta atâtu de

impunetoria. Nu aici e loculu, ca sê aretâmu chipulu

decadintiei romaniloru d'in Transilvani'a; sê consta-

tâmu numai doue fapte: antâiu câ legile ce amu ci-

tatu mai susu erau legi in vigore pana la a. 1848 in

tota barbar'a loru infamia; si alu doilea, câ la 1848

ungurii odata cu capulu n'au vrutu sê le abroge,

*) A se vedè nr. 162 si 163.

dîcendu câ ei nu potu sê supere prin o abrogare

apriata memori'a strabuniloru loru.

Ce e dreptu, romanii nici odata n'au incetatu de

a-si reclamá drepturile loru cele pierdute. Resco-

lele loru contr'a asupritoriloru sunt nenumerate pana ce

veni Transilvani'a sub cas'a absburgica. Sub domni-

rea acestei case, romanii, veseli câ imperatulul Ro-

maniloru are sê-i scape de legile barbariloru, in-

cepura de nou a-si reclamá drepturile nationale. —

Inse legile si legalitatea era in contr'a loru. — Li se

spuse, câ numai asiè voru potè castigâ drepturi daca

se voru unî cu vre un'a d'in religiuinle cele recuno-

scute prin legea tierci. Romanii se amagira. O parte

se unira cu beseric'a Romei, inse numai in cele 4

puncte cunoscute. — Ce e dreptu popii romanii

scapara de a mai iernâ canii de venatu ai bo-

ieriloru unguresci, precum si de alte asemene

infamie fâra nume ce suferiau mai nainte, mai

alesu sub principii unguresci pana si sub Apafi;

scapara in parte de neinclipuitele persecutiuni reli-

giose; capetara voia de a amblâ la scola: inse dre-

pturi nationale nu castigara neci prin acêsta unire

besericesca. Romanii continuara a pretinde. Cu de-

osebire, episcopulu Ioanu Inocentiu Miculu, celu de

eterna memoria, staruâ la curte fâra incetare pentru

recunoscerea natiunalitatii romane. Scrie istoriculu

Felmer, câ pre la a. 1732—734 se cutremurasera

de groza animele unguriloru si a le sasiloru, nu

cum-va acestu episcopu romanu sê se admita intre

consiliarii guvernului (hoc vero et sequenti anno

Statuum et Ordinum animos mire vexavit metus ne

Episcopus Valachorum ad consiliariatum gubernia-

lem admitteretur.) Nici nu se admise. Episcopulu

inse nu incetâ de a se luptâ pentru drepturile Roma-

niloru, pana ce lu-igoniara d'in tiera, si mori in dore-

tile esiliului. Staruintiele lui de abie avura vre-unu

efectu, pentru câ in comitiele de la 1734. se decretâ

„câ de s'ar' recunosc drepturile Romaniloru, s'ar' re-

stornâ constitutiunea tierci care este intemeiata pre uni-

rea celoru trei natiuni si patru relegiuni. La a. 1791.

adresara Romanii energic'a loru cerere la imperatulul

Leopoldu II, dara fâra neci unu succesu; de aseme-

nea si la a. 1836; pentru câ conjuratii, ungurii si sa-

sii, se temea, câ d'in momentulu ce s'ar' recunosc

drepturile Romaniloru, acêsti-a ca unii ce facu doue

treimi d'in totalulu numeru alu locuitoriloru tierci,

prin numerulu loru ar' predominu in Transilvani'a, si

ar' face ca acêsta tiera precum dupa istoria si dupa

nalul d'in Blasiu, *Romanii protestara* cu tota solenitate in *contr'a unirei* Ardealului cu tier'a unguresca, ce ar' face diet'a de la Clusiu, care in câtu tempu nu se gasescu in ace'a si Romani, de abie representinta o forte slaba minoritate a tieriei. Romanii se legara la tote aceste-a prin juramentu formalu, care se depuse nu numai pre Campulu Libertatei de 40 de mli de Romanii, ci in tote besericele tieriei Ardealului de câtra tota suflarea de romanu, ba pana si de câtra satenii unguri, cari toti tieneau cu Romanii, pre cum in satele Bogat'a, Budiu s. a.

Aceste concluse a le adunarei Romane, implura de grigi pre unguri. Deci cancelari'a de curte a Transilvaniei (cancelariu era baronulu Tojica, romanu renegatu, si gubernatoru contele Telechi, totu romanu renegatu), propuse principelui ca sê se convoce diet'a si sê i se faca o propusetiune regesca, ca ne intarziat sê se suatuesca si sê proveda despre egalitatea drepturiloru poporului romanu cu ceialalti cetateni ai Transilvaniei, inse in *sîrulu propusetiuniloru regesci acêsta egalitate sê nu se spuna respicatu ci implectitu*. Èta vorbele proprie a le cancelariei câtra Imperatul Nr. 2611, 29: aprile 1848: „humillimum proinde dicasterium hoc aulicum praeivium in finem status et ordines diaetaliter congregandos, in nexu benignarum propositionum regiarum medio separati benigni rescripti regii, in antecessum, et quantocyus fieri poterit regio etiam gubernio communicandi, provocandos demisse proponere sustinet, ut (in serie propositionum regiarum implicite quidem, non tamen directa eatenus mentione occurrente), de aequalitate iurium populi valachici cum reliquis Transilvaniae civibus, signanter vero religionis n. unitae asseclis ad legalem aliarum quator lege receptarum confessionum statum et participationem cunctorum his concessorum iurium collacandis ac facultandis, consilia inire, salutaremque provisionem statuminare non morentur.“ (Vedi intregu docum. acêst'a in Ist. Rom. d'in DAC. Sup. de A. P. I. vol. II, p. 274, seq.)

Cu tote aceste-a, ungurii si secuii, in *contr'a* protestului romaniloru, si terorisandu pre misiiei de sasi, si chiaru pre partit'a unguresca cea contraria unirei, nebagandu in sama neci propusetiunea principelui despre egalitatea drepturiloru natiunei romane, prochiarama uinrea intr'unu chipu tumultuosu, strigandu: **Unire sêu morte.**

Èta aceea ce numescu ungurii legea unirei Ardealului cu tier'a unguresca: legea la care provoca si asta-di Ungari'a, Deak si diet'a Ungariei.

Dupa acêsta asiè numita lege a unirei, Adealulu ar' incetâ d'a mai fi o tiera, unu statuu, o individualitate; ar' incetâ de a mai avè principii sêu Domni ci Crai si inca Crai unguresci; ar' incetâ d'a mai avè guvernulu si diet'a sa propria, pentru câ desfiintandu-se ca tiera si disolvindu-se in câte va districte intrupate cu tier'a unguresca, aceste-a si ar' tramite deputatii la Pest'a, si si-ar' primi deregatorii sêu intarirea loru de la ministeriulu si Craiulu d'in Pest'a. Poporele Transilvaniei; si cu deosebire Romanii ar' incetâ de a mai fi romani, pentru câ legea precum cunosce o singura tiera unguresca, de asemenea cunosce o singura natiune unguresca.

Inse Romanii de la 1848, voira a fi Ardeleni si

Romani. Protestulu in *contr'a* unirei si-lu pusera in lucrare. Ei apucara armele in *contr'a* vendiatoriloru tieriei. Protestulu si-lu sigilara cu sange. — Ungurii cadiura. Transilvania nu se incorporâ, independintia ei remase neviolata.

Urmâ guvernulu lui Bach. Acestu guvernulu alu lui Bach a inspaimantatu lumea prin nerecunoscintia sa câtra tieriele si natiunile ce remasera credintiose imperatului la a. 1848. Ce dreptu Transilvania fu pastrata in marginile ei istorice de mai inainte, dara Romanii cari luptandu-se la 1848 pentru libertatea Ardealului se luptau totodata si pentru scaparea tronului, fura tratati mai rêu si decâtu ungurii.

Câte declama ungurii asupr'a acestui guvernulu cutezatoriu, ilegalu, absolutu, germanisatoriu, tote suntu adeverate. Numai câtu ungurii nu au dreptu sê-lu injure. Bach n'a facutu alt'a decâtu a tradusu pre Cosiut in nemtiesce. Cosiut cercâ sê faca o Ungaria mare pre ruinele slaviloru si a le Romaniloru. Ei bine! Bach aveâ de gandu sê creeze o Austria mare pre ruinele autonomiei totoruru tiereloru supuse coronei imperatesci. Daca acestu Bach visâ *österreichische Staatseinheit*, adeca *unitatea* unui statuu austriacu: apoi Cosiutu si ai lui aveau si au inca fatal'a nenorocire de a incercâ nunumai Statusegység — *unitatea* unui statuu ungurescu, dara pana si *nemzetegység* — adeca *unitatea* unei natiuni de fantasia, de 15 milioane suflete, d'in care inse in fapta nici 5 adeca neci *cinci* milioane nu suntu unguri. Èta tota deosebirea intre Cosiutu si Bach. Cosiutu inca se precepeâ la dictatura, era in radicarea de furci si intemeierea de tribunale de sange s. a. Cosiutu a intrecutu pre toti tiranii d'in Asia.

Sê ne intorcemu la legea unirei d'in 1848, si se conchidemu câ

Acea lege este nula:

1) *Pentru câ s'a facutu fâra de scirea si invoirea Romaniloru.*

2) *Pentru câ Romanii au protestatu in contr'a ei inainte de a se face.*

3) *Pentru câ chiar' si la Clusiu s'a facutu prin terorismu.*

4) *Pentru câ s'a facutu intervertindu sîrulu propusetiuniloru regie, d'in care ace'a pentru Romani s'a pusu cu totul la o parte.*

5) *Pentru câ era o nesuferita batjocura ca, chiar' in momentul ce se proclamâ emanciparea Romaniloru, ace'a dieta, prin unire, sê le rapesca si tier'a si natiunitatea si numele si totu ce are unu poporu mai scumpu pre pamentu.*

6) *Pentru câ in momentul candu era sê se puna in lucrare, Romanii au apucatu armele si si-au versatu sangele celu mai scumpu in contr'a ei.*

7) *Pentru câ neci odata in Ardealu nu s'a publicatu nici a potulu sê se publice.*

8) *Pentru câ neci odata nu s'a pusu in lucrare.*

9) *Pentru câ Ardealulu precum a fostu independinte de tier'a unguresca pana la revolutiunea de la 1848; de asemenea a remasu deplinu independinte, si sub domnia absoluta ce a urmatu dupa revolutine.*

10) *Pentru câ ins'a-si diplom'a d'in 20 opt. 1860*

si cea d'in 26 febr. 1861 lu-lasa indeplin'a sa independintia de mai inainte.

11) *Pentru câ, in fine, ar' fi monstruosu, si ar' fi o barbara derisiune a celui mai inaltu principiu de justitia politica ce domnesce asta-di la tote poporele civilisate, ca minoritatea sê impuna legi majoritatii! Sofismele totoruru legistiloru d'in tier'a unguresca, se acelesi redactate de insu-si Deak, nu potu sê fâra mai tari decâtu faptele si adevêrulu. Si este unu adevêru, câ intregulu poporu alu Transilvaniei si-a pusu viet'a in pericolu, si-a versatu sangele in contr'a unei fractiuni de aristocrati, ce aveau de gandu sê venda strainiloru tier'a Ardealului.*

Au dora pretindu ungurii, ca Romanii sê comita infami'a sacrilega d'a dantiu, d'impreuna cu ei pre mormintele parintiloru, fratiloru, sororiloru si a le copiiloru ce s'au sacrificatu la 1849 si 1848, pentru independintia tieriei si a natiunei romane, pre mormintele a 40,000 martiri romani!

D'in cele rele nimic'a n'ati uitatu, d'in cele patite nemic'a n'ati invetiatu: in locu de a ve impacâ, o unguriloru! cu Romanii, voi nu incetati de a-i provoca, nu la o fratia egale, ci la o servitute rusinosa, la a cârei pomenire se infiora totu sufletulu de adevêratu Ardeleanu, de adaveratu Romanu. O natiune aristocratica, este ca si o dinastia absoluta: incorigibila, obstinata, ca Bourbonii, ca Ungurii. O astu-feliu de natiune nenorocita este cea mai binevenita unelta in manele reactiunei si a le despotismului.

Socotu, câ am aretatu pana la evidintia deplin'a neaternare a Ardealului de tier'a unguresca. — *Diplom'a Leopoldina, Sanctiunea pragmatica, Decretele comitiloru, Juramintele* de atâte ore reinnoite a le principelui si a le tieriei, *nulitatea* si monstruositatea asiè numitei legi de unire de la Clusiu: èta *documentele neclatite a le independintiei Ardealului de tier'a unguresca.*

Deci, precum ungurii gasiau, câ e cea d'antâia si cea mai santa detorintia a loru de a protestâ in *contr'a* chiamarei ce li se faceâ prin constitutiunea austriaca d'in 26 fauru de a merge la Vien'a, cu tote câ acêst'a constitutiune inca totu mai recunoscâ o umbra de autonomia a tiereloru: de asemenea ba inca cu multu e mai santa detorint'a Ardeleanului si a Romanului de a protestâ si de a se opune d'in tote potirile la nou'a incercare violenta ce se face de a li se calcâ nu drepturile, ci de a li se desfiintâ chiar' fundamentulu totoruru drepturiloru unei tieri si unui poporu: drepturi de esistintia cu tiera si natiune, la o incercare de a li se stinge chiar' si sperantia de a mai figurâ vrodata ca statuu, ca poporu neaternatu; la incercarea ce se face de a-i topi in caldarea tieriei si a natiunitatii unguresci, in caldarea cea de fieru a Maghiarismului.

Revista diurnalistica.

Cestiunea romana naintea Europei.

Diuariulu „International“ d'in Londr'a se ocupâ mai este dile de cestiunea orientala. Dupa ce enumera greutatile, cu cari are a se luptâ politic'a europeana fatia cu Turcia si cu poporele crestine ale Turciei, ajunge la conclusiunea, câ tote greutatile

FOISIORA.

AGRICULTURA LA ROMANI.

Discursu

pentru deschiderea cursuriloru de la scol'a de agricultura si silvicultura de la Panteleimonu.

(Fine.)

Acum câ avem o idea despre instrumintele si modulu de a lucrâ pamentulu, sê vedemu ce specii de cereale cultivau stramosii nostri.

D'intre tote cerealele, grâulu era cea mai cultivata la Romani. Ei au primitu acêst'a planta de la poporele orientale mai vechie de câtu d'insii. Pliniu impartia granele in doue categorii: cerealele, sêu *frumenta*, precum sunt grâulu si orisulu, si legumile sêu *legumina*, precum bobulu si nautulu.

Cea d'antâiu cereala cultivata de câtra stramosii nostri a fostu alaculu, pe care lu numia faru; dupa Pliniu acêst'a planta a fostu singuru cultivata in tempu de trei sute de ani. Alaculu se gasesce in scrierile agronomiloru latini. Columela sfatuesce, ca se se semene in pamenturi cretose si umede; si Pliniu recomanda pamentulu cretosu si pe celu rosu. Romanii lu semenau cu posghitia ca pe orsu. In adevêru alaculu are bobulu imbracatu ca orezulu si ca ordiulu, si Romanii ca sê lu-intrebuintieze pentru hrana lu curatiau prin focu, dupa cum atesta Pliniu.

Numerulu varietatiloru de grâu era forte mare; fia care provincia cultivâ grâuri proprie, si pretindeâ câ au calitate mai bune de câtu altele.

Grâulu, pre care Romanii lu-numiau *triticum*, se deosebiâ in *triticum propriu* dîsu si in *siligo*; celu d'antâiu coprindeâ graurile tari, sticloze, si celu de alu douilea, grâurile fragede. Fain'a cea mai alba, florea de faina, se facea d'in siligo.

go. Dupa Columela fain'a de *siligo* era cea mai buna pentru a face pane usiora.

Romanii aveau grâuri de prima-vera si de ierna; acele de ierna erau mai cultivate. — Varietatea *triticum robus* era forte cunoscuta; asemenea si *centigranum* sêu *ramasum*. Acêsta d'in urma varietate se cultiveza si pana asta-di sub numele de grâu de minune.

Intre alacuri se deosebiâ varietatile *clasinum* si *halicas-trum* pentru extractiunea fecului.

Sub numirile de *zea*, *olyra*, *arinca* si *tipha*, se intielegeau mai multe varietati de alacuri. Comentatorii autoriloru latini nu sunt inca de aceea-si parere a supr'a semnificatiunei acestoruru vorbe.

Romanii mai cultivau sorgulu zacharatu, meiulu, secar'a, ordiulu si ovesulu. Acêsta d'in urma planta era prè putiunu cautata si pe alocurea se considera ca o buriana.

D'in cele dise pana aici se vede, câ stramosii nostri cunosceau principalele plante agricole. Afara de acêst'a dupa scrierile agronomiloru romani se constata, câ si metodele loru de cultura erau inaintate; câ se ocupau cu multa staruintia si dibacia de tote midiloccele cari poteau sê amelioroze cultura pamentului.

Dupa ce amu vediutu, cari erau plantele cultivate, sê aretâmu deosebitele preparatiuni alimentare cari se faceau cu d'insele, si mai cu osebire cu grâulu, care era bas'a alimentatiunei.

In vechime omenii, dupa traditiunile ce posedemu, consumau grâulu, candu era cu lapte fâra nici o preparatiune. Mai târdiu, dupa cum areta Pliniu, Numa, regele Romaniloru, i invetiâ sê lu-prajesca dupa cum se prajesce cafeu'a; sub d'insulu s'a si instituitu serbatorile numite *foracalia*, adica serbatori pentru a praji granele. Grâulu prajitu se numia *far*. Mai pe urma unu anume Pileus nascoci pisalogulu de lemnu si alaculu se puneâ in piue de lemnu si se bateâ, ca sê iese posghitia, care este vatematori, stomacului. Cu tempulu bo-

bele de alacu meruntindu-se prin pisatura, se facura ca unu pesatu si Romanii observara câ se ferbe mai bine. Pivele se perfectunara d'in ce in ce mai multu, si unde pana aci alaculu se faceâ pisatu, se prefacu in faina.

Dupa pivele de lemnu, se nascocira resnitiele, cari la inceputu erau doue petre, pe cari le fracau un'a *contr'a* alteia, si faceau fain'a.

Perfectunandu-se agricultura, introducendu-se cultura grâului, Romanii incepura a face faina nu numai de alacu ci si de grâu. Ordilu se faceâ pisatu, si in unele localitati se stropia cu vinu si se dâ la paseri.

Cu fain'a de grâu se faceâ o preparatiune culinaria numita *alica*. In faina se puneâ si putina creta alba care se gasia a prope de Neapole. Asta-di nu intielegemu, cum se potea amesteca creta cu fain'a; inse pe atunci chiaru Augustu dîcea câ *alica* fâra creta nu este buna de mancatu.

O alta preparatiune culinaria, care se faceâ cu grâu, era *similago*, care dupa parerea mai multoruru era glutenulu, adeca partea azotata a grâului, d'in acestu *similago* se faceâ panisore de lusu.

D'in grâu scoteau Romanii o substantia care se numea *amylum*, si pe care o numescu chimistii *amidon* sêu scrobela. Amidonulu era forte cautatu pentru alimentatiune, si erau cunoscute grâurile d'in cari se potea scote amidonulu celu mai bunu.

De si se scie, câ panea era cunoscuta inaintea Romaniloru, inse acêst'a au inceputu sê o intrebuintieze mai târdiu. Cea d'antâia pane consistâ intr'unu feliu de coca ferta in lapte sêu in apa cu aromate, sêu copta in anume vase de feru.

Mai târdiu Romanii incepura sê faca adevêrata pane; ei o coceau in tiesturi cum facu si asta-di tieranii nostri. In cele d'in urma se infiantara brutarii la Roma, si brutarii formau o corporatiune d'in celea mai poteraie sub Augustu.

Panea era de doue feliiuri: panea cu aluatu si panea fâra

provinu numai d'in una cauza si acést'a e cestiunea nationalitatii.

„Nu trebuie sê fimu profeti, dîce „International“, ca s'o spunem fâra reserva, cã principiuu nationalitatii va invinge in fine preste tote greutatile. Noi pricepem pre binc, cã poterile garante europene se opunu ori-carii modificari a situatiunei d'in Oriente; dar' cugete-se odata acele poteri in loculu poporeloru resaritene, cari au idiom'a lor propriu, credintia propriu, institutiuni proprie. Atunci de siguru voru nutrî acelea-si dorintie, voru urmarî acelea-si tendintie la autonomia; voru pricepe nepaciintia si antipathi'a acelor popore in contr'a tuturor intrigelor diplomatice, cari in fapta nu sunt nimicu alta, de câtu mesur de fortia, spre a spriginî unu guvern, care se opune naravuriloru si nesuintielor poporeloru, caroru despotismulu orientalu li-e tocmâi asiè de gretiosu, ca apathi'a musulmana.

Noi nu ne numerâmu intr'acei'a, cari arunca cu petr'a in Romani'a; noi respectâmu nesuintiele ei de a scuturâ definitivu jugulu, si aceste nesuintie tier'a trebuie sê le urmâresca, deca vre sê ajunga la nedependintia adevêrata.

Legatur'a paruta, care unesce pre Romani'a cu Turci'a, trebuie rupta; una natiune, care nu e in stare, a si asimilâ unu poporu, nu e demna a domni preste acestu poporu sub ore-care titlu de dreptu, mai putienu inse sub celu mai ridiculu d'intre tote titlurile de dreptu, sub titlulu suzeranitatii. In fine nu e ore contradîcere in contr'a principiiloru, pre cari se fundeza staturile in presinte, ca unu statu abusandu de pusetiunea sa sê impuna unei natiuni una federatiune, pre care acést'a nu vre sê o recunosca nici cu unu pretiu? Ast'a nu va sê dîca de câtu a provocâ neindestulire, iritatiune, agitatiune, rescôla, revolutiune!

Poterile europene lucra absolutu in contr'a intereselor loru proprie, deca acoperu si protegu, cu man'a lor potinte si in totu modulu posibilu, trunchiulu putredu alu domniei turcesci. Poterile europene aru voi bucuros a oprime ori-ce miscare a partitei progresiste, dar tocmâi prin acést'a o provoca. Ruinandu in totu loculu principiele democratîei, negandu conceptele nedependintiei si ale libertatîi, spre a dechiarâ cã acele sunt neposibile pre malurile Dunareî, poterile europene numai ce alina foculu, care adi-mane va erumpe cu flacara, in contr'a vointiei diplomatîei scurte la vedero, care crede cã a stinsu foculu, pre candu si-a aretatu numai neconsecintia, nestetî'a si intrig'a sa.

Ceea ce deplangu altii, noi o aprobâmu d'in tota inim'a, si consentîmu pre deplinu cu dechiaratiunea generalului Goleseu, facuta in numele dreptatîi; regretâmu numai in mesura mare, cã n'a intrebuintatu ocaziunea pre favorabila, spre a validâ in fati'a Europei adevêrat'a insemnatate a poporului romanu.

Ce folosu au marile poteri, cã sustînu intre Turci'a si Principatele dunarene acea legatura paruta, a carei desfacere nici n'aru debilitâ securitatea imperiului otomanu, nici n'aru periclitâ pacea Europei? Nime nu va perde nimicu; natiunea proportiunalminte mica va fi in stare a implinî o misiune mare, indata ce pote dîce fâra reserva, cã e libera.

aluatu. Aluatu se faceâ sêu ca meu sêu ca mustu de struguri sêu se pastrâ coca dospita cum facemu noi.

Romani fabricau d'in grau si beuturi alcoolice, si Pliniu se mira, cum se pote, ca cine-va sê se imbete cu ap'a, in care a fostu faina; si in facia cu intinderea ce luâ obiceiulu de a be, ilustrulu scriitoru dîce: „Funesta industria a vitului! s'au gasitu midilose, ca chiaru ap'a sê pote imbetâ.“

Vomu avè ocaziunea alta-data, ca sê aretâmu fasele, prin cari a trecut agriultur'a la Romani; d'in câte amu dîsu inse credu cã v'ati convinsu, cã stramosii nostri au fostu agriultori buni. Adevêrul este, dloru, cã la putîne popore s'a potutu vedè o mai mare placere pentru lucrârile campului. Istori'a ne areta cã pana si generalii mari tieneu plugulu de corne, dupa ce se intorceau de la resbelu.

Totu istori'a ne areta, cã po câtu tempu Romani au iubit agriultur'a, li-a mersu bine: republic'a se desvoltâ. Indata inse ce Romani incepu sê abandoneze campiele si sê se deo lusului; indata ce alimentatiunea publica incepù sê atêrne de importatiunea cerealeloru, agriultur'a incepù sê cada si de odata cu d'ins'a si republic'a; si dupa cum dîcea Romanulu Paterculul, agriultur'a, ca si republic'a cadeâ nu treptatu, ci d'in prapastia in prapastia. Adevêrul esto, cã tari'a unui Statu este in desvoltarea agriulturei, in immultirea si cultur'a populatiunii rurale; in interesulu ce au acci avuti de domeniile lor.

Ca descendintii ai Romanilor noi amu mostenitu mai tote metodele lor de cultura, si mare parte d'int'r'insele esta, si pana asta-di. Sê ne ferimu inse de a imitâ veru odata felulu vietuiri, care a resturnatu unu poporu atâtu de mare. Sê cautâmu a ne lipi de tiera, sê mai parasimu vietu'a de orasie; sê nu mai alergâmu totu dupa functii publice si dupa speculatiuni intemplerice; sê ne punemu cu totii, ca sê acoperimu cu spice aurie imensele campie ale tieriei, si atunci, fîti securi, dloru, *Romani'a va fi mare si tare.*

„Rom.“

P. S. Aurelianu.

Noi tememu si condamnâmu tota politic'a ambigua, si suntemu neamicii tuturor mesurorulu esecutate numai de diumetate. Pentru noi nedependintia perfecta a Principatorulu dunarene e una necesitate absoluta a viitorului; ea e cerintia presintelui, pentru cã e cerintia ordinei si a dreptului.

Intervenirea continua a poteriloru garante dovedesce nu numai interesulu lor pentru Turci'a, ci si ingrigirile lor. Si prin acést'a Turci'a e totu-odata si obiectulu confusiuniloru, si a neindestulirei continue a poporeloru.

Noi dorimu, ca acést'a stare anormala sê se delature odata, si sê se conceda tierelor, cari se afla in punctulu celu mai favorabilu alu in floririi politice si sociale, sê se pota desvoltâ liberu, pentru ca sê se fericesca in modulu lor, adeca sê devina ele faurulu fericirii lor.

Substernerea ministeriului comunu

câtra on. delegatiune, prin care se presinta preliminarulu speleloru comune pentru anul de administratiune 1869 spre pertratate constituționala.

(Fine.)

A. Perceptiuni proprie ordinare ale confiniului militare.

Dâri directe.	
Darea funduaria	1.791,427 fl.
„ moreloru	33,946 „
„ de castigu si de comerci	166,408 „
„ de venitu	21,019 „
Sum'a:	2.012,800 fl.
Dâri indirecte	164,700 „

Alte perceptiuni.

Tacse de sierbitiu si caracteru: la urcarea salariului, avantierea in siarge si pentru titlurile ad honores	2,500 fl.
Arenda pentru funduri, edificie, locale	249,068 „
Venituri de la institutiele de contumacia, manipulatîunea lemnelor etc.	534,387 „
Pentru vendiarea vitelorufâra proprietariu	3,452 „
De la funduri	13,700 „
Pausialulu de contributiune	143,112 „
Venituri d'in sierbitiulu sanitariu	4,100 „
Venitulu postei	141,510 „
„ institutulu telegraficu	95,265 „
Alte venituri	11,406 „
Sum'a:	1.198,500 „
Sum'a venituriloru ordinare pre an. 1869	3.376,000 „

Marin'a de resboiu.

(vedi „Fed.“ nrulu 161.)

Ministeriulu de finantie.

1. Directiunea centrala: 1 ministru (cu cartiru naturalu)	16,800 fl.
Duoi siefi de sectiune	14,700 „
Alti oficiali si sierbitori (1 consiliariu ministerialu, 2 secretari, 4 concipisti, 2 directori, 2 adiunti, 10 oficiali, 2 ianitori, 12 sierbitori)	37,946 „
Alte recerintie (conservarea edificielor, competintiele telegrafulu, recuisitele cancelariei, etc.)	26,778 „
2. Cass'a centrala: spese ficse (1 directoru, 1 controloru, 1 casariu, 8 oficiali, 4 sierbitori)	17,650 „
Spese variabile (conservarea edificielor, recuisite de cancelaria etc.)	2,390 „
3. Despartimentulu de contabilitate pentru cass'a centrala: Spese ficse (1 consiliariu de contabilitate, 11 oficiali, 2 practicanti, 1 sierbitoriu)	15,900 „
Spese variabile	1,098 „
Sum'a:	142,262 „

Statulu pensiuniloru.

A) Directiunea centrala: Pensiunile oficialiloru si ale sierbitoriloru (2 de 100—500, 3 de 500—1000, 19 preste 1000 fl.)	83,939 fl.
Veduvele oficialiloru si ale sierbitoriloru (17 de 100—	

500 fl. 15 de 500—1000, 2 preste 1000)	10,560 „	
Oferte pentru educatiune	5,834 „	106,033 fl.
B) Pensiuni diplomatice: Pensiunile oficialiloru (2 de 500—1000, 13 preste 1000)	57,116 „	
Veduve (2 de 100—500, 7 de 500—1000 fl.)	3,755 „	
Oferte pentru educatiune	3,834 „	64,705 „
C) La consulate: Oficiali (1 de 500—1000, 3 preste 1000 fl.)	8,125 „	
Veduve (2 de 100—500 fl. 7 de 500—1000)	4,270 „	
Oferte de educatiune	2,221 „	14,616 „
Pensiunile ministeriului de esterne escrise in tieriele de corona		218,670 „
Recerintia eventuala pentru pensiuni viitorie		70,000 „
Suma:		474,024 fl.
D) Pensiuni ex camerali pentru veduve si orfanii militari	1.200,000 „	
E) Pensiuni marine ex camerali	16,000 „	
F) „ pentru oficialii si sierbitorii contabilitatii militare si marine centrale		130,000 „

Control'a socotelor.

Curtea suprema de contabilitate.

Unu presiedinte: 10,500 fl. 4 consiliari de curte 21,420 fl. 5 secretari 11,655 fl. 12 consil. de contab. 21,000 fl. 20 calculanti 12,715 fl. 1 directoru alu oficiiloru auxiliare 1900 fl. 3 oficiali 3000 fl. 1 ianitoru si 7 sierbitori 4200 fl.		86,450 „
Pausialu pentru oficiu si cancelaria, remuneratiuni		16,200 „
		102,650 „

Vam'a

Venitulu vamei

	in tier. sen. imp.	in tier. cor. ung.	Sum'a
Vam'a de importu	11.131,000 fl.	1.855,189 fl.	12.986,189 fl.
Vam'a de esportu	124,950 „	52,264 „	177,214 „
Asecurarea venituriloru	99,850 „	—	99,850 „
Competintie secundarie	381,200 „	29,547 „	410,747 „
	11.737,000 „	1.937,000 „	13,674,000 „
Spesele administratiunei si incasarei	1.237,000 „	450,000 „	1.687,000 „
Intrecu: 10.500,000 „	1.487,000 „		11.987,000 „

De la Diet'a Croatiei.

Zagrabia, 16 noemvre. Asta-di se tienù, dupa o scurta intrerumpere, una siedintia a „dietai regatelor de Dalmati'a, Croati'a si Slavoni'a“, in care dieta, Dalmati'a, fruntariile militare si comitatulu fiumanu, d'impreuna cu cetatea Fiume, nu fure represintate nece de câtu, era celelalte partii a le regatulu trei-unitu in modulu celu mai necorespondentiu si mai vertosu numai prin „oficiali“, d'intre cari de altminte inca nu s'a presintatu decâtu una parte. Au fostu de fatia 54 membri dietali, prin urmarea nece chiaru diumetate receruta prin lege (63); cu tote aceste a presiedintele Vakanovics constatâ, cum cã mai multi decâtu diumetate se afla de fatia, si deschise siedintia. Magnatii erau forte putieni, singuru episcopulu Soiciu represintâ ierarchi'a.

Mai antâiu se ceti cunoscutulu rescriptu imperatescu, ca respunsu la rogarea pentru recunoscerarea dreptulu Croatiei a supr'a Fiumei. Se cetira inca: Mai multe transerise a le cancelariei de curte si a le locutienintiei, raportulu deputatiunei pentru adresa si unu telegramu alu presiedului dietei magiare, care anuncia primirea actulu de impacatiune si cunoscutulu concludu alu dietei, ca inainte de incorporarea Fiumei câtra Ungari'a sê nu se subscerna impacatiunea pentru a fi sanctionata. Vakanovics constataze schimbarea ce a urmatu mai de curendu in vederile dietei magiare cu privire la Fiume, era Stojanovics propune tiparirea si pertratarea numitulu telegramu, avisandu la pasagiulu rescriptulu regescu, care enuncia independintia Fiumei (separatum sacrae regni coronae adrexum corpus), si dechiarandu, cã prin acést'a s'a si midilocitu deslegarea cestiunei fiumane, care ar avè pentru Croati'a urmâri cu multu mai seriose, decâtu ca sê pote remanè nediscutata. Contr'a acestei propuneri se scolaru Iosipovics, Zlatarovics si Dr. Luka Petrovics, era Anrelu Kusevics si Czâr o spriginira. Propunerea, ne avendu decâtu 7 voturi, cade.

Se cetira apoi adresele de multumita, si a nume a comisiunei administrative d'in cottulu Sirmi'a, apoi a le congregatiuniloru particulare d'in comitatele Veröcz, Pozega si Kreutz, a le magistratorulu d'in cetâtile Varasdin, Pozeg si Esseg, apoi a le comunelor Neukovar si Ruma, si a nume ceste d'in urma adresate „Presiedinteli Vakanovica.“ Eca adrese de multumita destule; — deca considerâmu inse ace'ace se latise la tempulu sêu despre genesa adresei de

multumita d'in partea cottului de Zagrabia, apoi insemnata-
tea acestora adrese inca se va potè reduce la adeverata ei
valore.

Cu unu cuventu, daca consideramu elemintele d'in cari
sunt compuse atatu comitetulu denumitu alu cottului de
Sirmi'a, catu si congregatiunile particulare de sub glo-
rios'a domnie a baronului Rauch; daca consideramu mai in-
colo procederea ce se urmeza la astfelu de adrese binevenite
regimului, nu vomu esita neci decatu a dice, ca entusiasmulu
poporatiunei croato-Slavone pentru impacatiunea lui Zuvics
n'a ajunsu nece decatu la gradulu, precum lu descriu diurna-
lele mercenarie si subventionate a le „nouvele ere croato-ma-
giare.“ Lips'a congregatiuniloru generali in co-
mitate areta in destulu, de altmintre, ca unu comentariu
mai detaiatu ar' fi de prisosu.

Zagrabia, 17 noevvre. Rescriptulu regescu ce se
ceti numai eri, asta-di se puse la ordinea dilei, cu tote ca
regulamentulu dietei prescrie in termini chiari: „Ori-ce ob-
jectu mai importante, inainte de a fi pus sub
discussiune, trebuie se fia tiparitu, distribui-
tu intre membri, si pertratatu in clubu, mai
inainte cu trei dile. La intrebarea presiedintelui Va-
kanovics: „Candu se va pertrata rescriptulu?“ Respun-
se comitele supremu si totu odata deputatulu Kraljevic,
ca diet'a voiesce a pertrata numai decatu propusetiunea
regesca, a o primi si a esmite pre langa acest'a una deputa-
tiune pentru regularea cestiunei fiumane. Ss scolã apoi Sto-
janovics si accentuã respectarea regulamentulu; propune
ca acest'a cestiune importante se nu se pertrateze numai de-
catu, ci celu putienu mane, si ca asta-di se se alega unu
comitetu de trei membri, care ar' avè a face unu raportu a su-
pra rescriptulu regescu, si a-lu presinta apoi dietei. Mai vor-
bira consiliariulu de sectiune Suhaj contr'a, si Zivko-
vics pentru Stojanovics. Presiedintelo puse apoi intrebarea:
„Primesce-se propunerea lui Kraljevic?“ Stojanovics si
Zivkovics protesta contr'a acestei formulãri a intrebarei; cu
tote aceste-a majoritatea decise, ca rescriptulu regescu se
puna indata sub discussiune. Stojanovics intoneza, ca
primirea en bloc a rescriptulu regescu este periculosa, ca
prin una asemena procedere Fiume si-ar perde independintia,
si ar' inceta de a mai fi una parte intregitoria a Croatiei. Vor-
bitoriulu, aপরاندু independintia Fiumei prin citate d'in legi,
propune, ca partea rescriptulu regescu, relativa la cestiunea
Fiumei, se se respinga prin una adresa, indreptata coronai.

Zivkovics spriginã propunerea lui Stojanovics. Se
scolara cati-va d'in majoritate si luara sub scutulor
rescriptulu regescu. Anume Petrovics merse pana a dice, ca
Fiume n'a fostu nece candu o parte intre-
grante a Croatiei ci s'a anesatu cu forti'a in
1848 de Croatia (!). Daca respectivii domni nu ar' fi
deputati dietali, natiunea croata nu ar' esita nece decatu a-i
trage sub respundere, ca pre nisee tradatori de patria. —
Brlics vorbi contr'a primirei propusetiunei regesci, dicendu
ca pasagiulu: „separatum sacrae coronae regni adnexum
corpus“ este falsificatu, ca-ci nu ocure in art. 4 alu legiloru
d'in 1807.

Se procese totu-si la votare, si rescriptsulu regescu se
primi d'in cuventu in cuventu.

Aceste se intemprala la Zagrabia in 17 noevvre, in alu
doilea anu alu gloriosei domniri Andrassy-Rauch!

**Deschiderea si constituirea Societatii de lectura a juni-
mei romane oradane pe anulu scol. 1869/9**

La provocarea prealabile a conducatoratulu Societatii,
tenerii romani de la academi'a de drepturi si d'in clasile
VIII si VII. gimn. grabira a se reuni de nou la 1 noevvre a.
c. in sal'a seminarului dom. gr.-cat. pentru deschiderea sie-
dintiloru Societatii pe anulu curinte. Indata dupa-ce tene-
rimea fu adunata, se esmise o deputatiune de doi membri,
care se roge pre Rvdis. d. Supraveghiatoriu alu Soc. Ioanu
Papp, canonicu si abate, ca se binevoiesca a presiede la ac-
tulu de deschidere. In scurtu adunarea lu-saluta cu vivate
caldurose in midiloculu seu, insocitu de mai multi venerati
ospeti preoti si mireni. Corulu seminariale intona unu cantu
salutatoriu, era dupa acest'a band'a compusa d'in alumnii sem.
esecuta. „Mersulu lui Mihai.“ Si acum Rvdis D. Supravegh-
iatoriu adresa cuventulu seu catra adunare; fece unu apelu
la sentiulu de onore si la ambitiunea tenciloru, ca se pasio-
sca cu zelu si energia inainte pe calea, ce si-a alesu Societa-
tea, standu umeru la umeru, si invingundu cu poteri infratite
pedeccele, ce se punu in calea progresulu. Poftesce deci de la
teneri maturitate si contielegere in tote intreprinderile lor,
si promitiendu d'in parte-si ca si pana aci totu spriginulu,
atatu morale catu si materiale, dechiara siedintia de de-
schisa.

D. Conducatoriu alu Societ. Justinu Popfii, salutandu
cu bucuria pre tenerii adunati, i-provoca se continue in
concordia si iubire fratiesca a se perfectiuna in cunoscintia
limbei si literaturii romane, urmarindu acestu scopu cu unu
zelu si o insufletire atatu mai maro, cu catu Societatea no-
stra si-magulesce a fi culesu pana acum numai recunoscintia
si reputatiune buna d'in partea publiculu.

Se sui apoi Asent. Gaita pe tribuna si in numele
membriloru vechi rosti o cuventare animosa, in carea areta
vitalitatea natiunii romane, si irupse in contr'a servilismulu si
proslitismulu, ce se observa la multi d'intre conatiionali, si
cari pecate implumba pasii progresulu, intardandu cu ani
o ajungere sigura la scopu. In fine saluta venirca membru-
loru noui.

Acum se scolã Vas. Indrea si vorbi cu insufletire in
numele membriloru noui, atingundu, ca deca devis'a seclului
e: natiunalitate si reunire, deca nici unu scopu inaltu nu se
pote ajunge fara concordarea poteriloru, noue ni este o deto-
rintia cu atatu mai imperativa a ne reuni in concordia si
fratietate, cu catu avemu mai multi aliani; in fine intindiendu
o stringere de mana cordiale membriloru vechi, si oferindu
conlucrarea celoru acum veniti, doresce ca infratirea, ce se
face acuma se fia inceputa sub unu bunu auguriu.

Dupa acesti-a luã cuventulu d'intre pre on. ospeti D. Io-
sifu Romanu advocatu, esprimendu-si bucuria de a vedè
insufletirea nobile a tenerimii romane pentru studiulu limbei
materne; si espune in termini virili necesitatea de a studia
necontentitu, dicendu ca leptur'a e pentru minte ace'a ce o
rogatiunea pentru sufletu.

In fine Rvdis. D. Supraveghiatoriu, salutandu adunarea
se indeparta d'in sala d'impreuna cu pre onor. ospeti intre
vivat cordiale.

Insemnamu, ca corulu si band'a alumnilor
seminariali, cu concesiunea Rvdis. D. Supraveghiatoriu,
implu forte placutu intrevaturile obvenite in siedintia cu ese-
outarea mai multoru piese alese.

Erã acum se urme constituirea Societatii, dara fiindu
tempulu forte inaintatu, acest'a se amenã pe siedintia veni-
toria, ce se tienu la 8 noevvre. — Candu deschidendu-se
siedintia era-si la suetele orchestrului seminariale, se facu
inscrierea membriloru d'ir carea resultã unu numeru cam de
50 insi. Fiindu inscristi acum toti membrii, se purcese la ale-
gerea dirigetiloru Societatii,

- Resultatulu fu:
1. Elia Traila, jur. de curs. III. alesu prin achia-
matiune de notariulu corespondintiloru.
  2. Vas. Indrea, jur. de curs. III. alesu prin maior-
itatea voturiloru de notariulu siedintiloru.
  3. Stef. Venteru, jur. de curs. I. alesu prin maior.
vot. de casiriulu Societ.
  4. Asent. Gaita, jur. de curs. III., alesu prin ma-
jorit. vot. de controloriulu Societ.
  5. Vas. Budescu, stud. de clas. VIII. alesu prin
maiorit. vot. de bibliotecariulu Societ.
- Mai veni pe tapetu cestiunea almanaculu Societ., si se
decise preliminarmente a se pune su tipariu primele elaborate.
Cu aceste se inchiaã siedintia.

Datu d'in siedintia II. costit. a Societatii de lectura de
Oradea-Mare, tienuta la 8 noevvre 1868.

Justinu Popfii, conducatoriu. Elia Traila, not. coresp.

Sciri electrice.

Vien'a, 19 noevvre. Cas'a domnilor va tienè
siedintia mercuri seu joi si va vota legea de armata.
— Membrulu delegatiunei, principele Schönaburo, si-
a depusu mandatulu.

Zagrabia, 19 noevvre. In siedintia de asta-
di a dietei s'au alesu in cas'a magnatiloru Ungariei:
Inkey si Malyevatz; in cas'a represintantiloru: Hor-
vãth, Petrovics, Car, Jankovics, Hervovics, Benedeko-
vits, Beni, Kraljevits, Kiss, Niksics, Zuvics, Toma-
csics, Vukovics, Josipovics, Anker, Suhaj, Petru si
Lad. Pejacsevics, Maller, Fodroczy, Gegel, Balog, Ke-
resztury, Barabás, si Jelecsics. — In deputatiunea
fiumana s'au alesu: Bedekovics, Suhaj, Zuvics, si
Petru Pejacsevics.

Berlinu, 19 noevvre. „Nord. Ztg“ deminte
scirea, ca Prusi'a s'aru fi pronuntiatu in vr'o depesia
seu vorbalmente despre politic'a Romaniei.

Newyork, 18 noevvre. Unu orcanu a rui-
natu in Mesicu mai multe cetati.

Newyork, 19 noevvre. Diece mii de insur-
ginti au ocupatu partea orientala a insulei Cuba.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem. si la 8 ore — min. ser'a.
„ Posionu	„ 10 „ 24 „ „ 10 „ 51 „ „
„ Neuhäusel	„ 1 „ 23 „ diu'a, „ 1 „ 54 „ nóptea
„ Pest'a	„ 5 „ 19 „ d. m. „ 6 „ 31 „ deman.
„ Czegléd	„ 7 „ 54 „ „ 9 „ 14 „ „
„ Segedinu	„ 12 „ 12 „ nóptea, 2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a	„ 3 „ 55 „ dem. „ 7 „ 47 „ „
„ Jasenov'a	„ 8 „ 4 „ „ *)
„ Bescic'a-Alba	„ 8 „ 40 „ „
Sosesce in Baziasiu	la 9 „ 10 „ „

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Bescic'a-Alba	„ 6 „ 27 „ „
„ Jasenova	„ 7 „ 6 „ „
„ Temisior'a	„ 10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu	„ 2 „ 26 „ nóptea, 12 „ 53 „ diu'a
„ Czegléd	„ 6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a	„ 9 „ 55 „ „ 9 „ 30 „ ser'a
„ Neuhäusel	„ 1 „ 52 „ diu'a „ 1 „ 8 „ nópt.
„ Posionu	„ 4 „ 48 „ d. a. „ 4 „ 12 „ dem.
Sosesce in Vien'a	la 6 „ 36 „ „ 6 „ — „ „

Jasenov'a-Oravit'a.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam	„ 9 „ 12 „ „
„ Racasdia	„ 10 „ 12 „ „
Sosesce in Oravit'a	la 10 „ 57 „ „

Oravit'a-Jasenov'a.

De la Oravit'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi
„ Racasdia	„ 4 „ 45 „ „
„ Jam	„ 5 „ 38 „ „
Sosesce in Jasenov'a	la 6 „ — „ „

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute sera.
„ Pest'a	„ 6 „ 35 „ deman.
„ Czegléd	„ 9 „ 27 „ „
„ Püspök-Ladány*)	„ 1 „ 27 „ dup. med.
Sosesce in Orade	la 4 „ 38 „ „

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde sosesce la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Orade	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a
Sosesce in Püspök-Ladány*)	„ 12 „ 48 „ diu'a
„ Czegléd	„ 5 „ 41 „ ser'a
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Arau.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	„ 6 „ 25 „ deman.
„ Czegléd	„ 9 „ 47 „ „
„ Szolnocu	„ 11 „ 2 „ „
Sosesce in Arau	la 5 „ — „ ser'a.

Arau-Vien'a.

De la Arau	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a
„ Solnocu	„ 4 „ 22 „ dupa mediadi.
Sosesce in Czegléd	la 5 „ 33 „ „
„ Pest'a	„ 8 „ 37 „ „
„ Vien'a	„ 6 „ — „ demaneti'a

Vien'a-Paris.

De la Vien'a	pleca 4 ore 30 minute ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ — nóptea.
„ Monacu	„ 5 „ 45 deman.
„ Stuttgart	„ 11 „ 45 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ 55 diu'a.
„ Carlsruhe	„ 2 „ 10 dupa méd.
„ Strassburg	„ 5 „ 25 „ „
Sosesce in Paris	la 5 „ — demaneti'a.

Paris-Vien'a.

De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.
„ Stassburg	„ 8 „ 57 „ dem.
„ Carlsruhe	„ 10 „ 40 „ „
„ Mühlacker	„ 12 „ — „ diu'a.
„ Stuttgart	„ 1 „ 20 „ dupa méd.
„ Monacu	„ 8 „ 30 „ ser'a.
„ Salzburg	„ 1 „ 30 „ nóptea.
Sosesce in Vien'a	la 9 „ 30 „ deman.

Comunicatiunea postelor.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, sosesce in Clusiu
la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
„ Clusiu la Orade pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosesce in Orade la 6 ore 40 minute demaneti'a.
„ Arau la Sibii (prin Dev'a) pleca in tote dilele, la 7 ore ser'a, sosesce in Sibii la 2 ore 15 minute
nóptea. Cale are 34 1/2 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
„ Sibii la Arau (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosesce in Arau la 1 ora 45 min. noptea.
„ Temisior'a la Sibii pleca in tote dilele la 6 ore deman. sosesce in Sibii la 1 ora 30 min. dupa medi-
adi. Cale de 36 1/2 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.
„ Sibii la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosesce in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.
„ Temisior'a la Orsiova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, sosesce in Or-
siova la 6 ore deman. Cale de 26 1/2 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
„ Orsiova la Temisior'a pleca dominec'a, marti-a, mercuri-a si vineri-a la 6 ore ser'a, sosesce in
Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatória.

De la Temisior'a la Arau pleca in tote dilele la 6 ore dem. sosesce in A. la 11 ore 45 minute diu'a
Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.
„ Arau la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, sosesce la 7 ore 45 minute ser'a.
„ Sibii la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. sosesce la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile
tine 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.
„ Clusiu la Sibii pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. sosesce la 11 ore 50 min. diu'a.
„ Sibii la Brasiovu pleca in tote dilele la 5 ore dupa méd. sosesce la 7 ore 25 min. deman. Cale de
18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.
„ Brasiovu la Sibii pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosesce la 9 deman.
„ Sibii la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, sosesce
la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.
„ Muresiu-Osiorheiu la Sibii pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore demin. so-
sesce la 2 ore 35 min. noptea.

